

EUROPA ȘI UE (-EUROPA-%C8%99I-UE-)

AVEM NEVOIE DE INSTITUȚIA REFERENDUMULUI EUROPEAN

Spațiul public european are nevoie de un impuls

7 June, by Mădălin Blidaru (_madalin-blidaru-3919_)

În fața provocărilor cu care se confruntă Uniunea Europeană și care afectează direct cetățenii europeni, mecanismele instituționale și politice europene duc lipsă de o curea de transmisie care să asigure dialog, legitimitate și deliberare. Întrebări majore în ultimii ani au rămas nerezolvate, chiar dacă potențialul de a implica cetățenii într-un mecanism de democrație directă ar clarifica multe opțiuni politice. Acest proces de consultare ar putea compensa limitele democrației reprezentative și deficitului democratic european, elemente care au generat tot mai multe crize politice în UE în ultimii ani.

Este motivul pentru care instituirea mecanismului unui referendum european poate oferi direcții politice și poate aduce cetățenii mai aproape de instituțiile unde se decide multe aspecte cu impact asupra vieții și viitorului acestora. Mai mult, ar putea permite conturarea unor dezbateri publice și consolidarea unui spațiu public și a unei opinii publice europene, axată pe tematicile politice esențiale pentru funcționarea entității politice pe care o numim Uniunea Europeană. Pot exista multe întrebări despre cum ar putea arăta acest mecanism în practică, dar nu este imposibil de aplicat, iar acest lucru este un bun început.

Mai ales acum când ne pregătim pentru declanșarea de către Parlamentului European a procedurii pentru o convenție constituțională europeană, un referendum european, bazat pe legislația secundară a UE, ar fi putut oferi răspunsuri unora dintre cele mai mari dileme, fie că vorbim de migrație, de stat de drept sau chiar de identitate. Indirect, ar aduce forțele anti-europene, care își concentrează atenția spre dezbateri naționale, părăsind spațiul public european, într-un mediu european. Și temele acestora sunt temele europene, dincolo de viziunea acestora asupra viitorului Uniunii Europene.

O convenție constituțională oferă oportunitatea instituirii acestui mecanism chiar în dreptul primar și de îmbogățire a instrumentarului politic european. Vocea cetățenilor exprimat prin referendum, chiar și consultativ, este relevantă pentru consolidarea apartenenței în acest spațiu comun și, desigur, pentru clarificarea limitelor pentru unele măsuri politice. Există și riscul unui populism european, la fel cum există și la nivel național și subnațional, însă limitele unui referendum sunt aceleași, fie că vorbim de cele de la nivelurile cu care suntem obișnuiți să ne testăm imaginația, fie că vorbim de un ipotetic referendum european.

Măsura a fost deja propusă de mai multe organizații neguvernamentale și de numeroși politologi, însă nu și-a găsit până acceptarea politică la nivelului decidenților UE. În principal, opoziția a fost din partea statelor și argumentelor formulate de opoziție, însă, cum fiecare criză oferă oportunități nebănuite, nu putem să ignorăm că în ultimii ani marile crize europene au fost rezolvate cu soluții europene, alternativele fiind mult mai dureroase. Însă fiind aprobate într-un mod mai degrabă tehnocratic, au generat la rândul acestora o aversiune din partea cetățenilor și grupurilor active politic. Însă apelul la democrație directă, plebiscitară, ar crea contextul pentru a aduce Europa mai aproape de oameni, la fel ca în cazul alegerilor europarlamentare. Ar fi fost cetățenii europeni împotriva măsurilor de redresare post-pandemică? Este puțin probabil, ținând cont că fiecare persoană a simțit repercusiunile acestei tragedii.

Să nu uităm, dincolo de dezbaterile actuală, că, atunci când euroscepticii amintesc de exemplul eșecului tratatului constituțional în urma referendumurilor din Franța și Olanda, acum două decenii, că spațiul public pentru această respingere la limită a fost unul național, nu unul european. Cetățenii europeni nu au spus nu tratatului constituțional, ci, în cadrul câtorva națiuni, în urma unei dezbateri naționale, aceștia au respins propunerea.